

LISA 4

ULUKITE RUUTLOENDUSE METOODILINE JUHEND

Loendustransect ehk ulukiruut

Ulukiruut on kolmekilomeetrise külgedega loendustransect ümbermõõduga 12 km. Ulukiruudud peavad olema kantud vähemalt A4-suurustele loenduse kaardilehtedele, soovitatavalt mõõtkavas 1:20 000. Iga ulukiruut peaks olema eraldi lehel. Loenduse kaardilehe suurus ja mõõtkava tuleks valida sellised, et loenduse käigus oleks piisavalt täpselt võimalik märkida leitud ulukite jäljerajad.

Transecti nelinurkne kuju võimaldab loenduse alustamist ja lõpetamist samas kohas ning samas välistab loendustransecti väljumise ühest loenduspiirkonnast. Loenduspiirkond on reeglina üks jahipiirkond või kaitseala, mis ei kuulu jahipiirkonna koosseisu. Ühe ulukiruuduga ei tohiks koguda andmeid rohkem kui 10 000 hektari loenduspiirkonna kohta.

Ulukiruut tuleks paigutada sellisesse loenduspiirkonna osasse, kus ulukite esinemisagedus on suurim. Ulukiruudu paigutamisel tuleks silmas pidada, et biotoobid transectil paikneksid ligikaudu proportsionaalselt nende esinemisele looduses. Ulukiruudu asukohta ei ole lubatud aja jooksul muuta. Transectide kuju muutuste välistamiseks on jahimeestel soovitatav need silmatorkavalt märgistada.

Loendamisele kuuluvad ulukiliigid

Talvisel ulukite jäljeloendusel registreeritakse järgmiste ulukiliikide jäljerajad: valgejänes (*Lepus timidus*), halljänes (*Lepus europaeus*), orav (*Sciurus vulgaris*), kobras (*Castor fiber*), ondatra (*Ondatra zibeticus*), hunt (*Canis lupus*), rebane (*Vulpes vulpes*), kährrik (*Nyctereutes procyonoides*), pruunkaru (*Ursus arctos*), kärp (*Mustela erminea*), nirk (*M. nivalis*), mink (*M. vison*), tuhkur (*M. putorius*), metsnugis (*Martes martes*), mäger (*Meles meles*), saarmas (*Lutra lutra*), ilves (*Felis lynx*), metssiga (*Sus scrofa*), põder (*Alces alces*), punahirv (*Cervus elaphus*), metskits (*Capreolus capreolus*), metsis (*Tetrao urogallus*), teder (*T. tetrix*), rabapüü (*Lagopus lagopus*), põldpüü (*Perdix perdix*) ja laanepüü (*Bonasia bonasia*).

Olenemata isendi kaugusest transectist või loendajast, registreeritakse lisaks jäljeradadele ka kõik järgnevate liikide vaatlused: metsis, teder, rabapüü, põldpüü ja laanepüü.

Loendusperiood

Kuna talvine ulukite jäljeloendus nõuab häid lumetingimusi, on loendust lubatud läbi viia ajavahemikul 15. jaanuarist kuni märtsi lõpuni. Loenduse originaaldokumendid (kaart, loendusankeet ja loendustulemuste aruanne) antakse jahipiirkonna kasutaja või kaitseala haldaja poolt hiljemalt 01. aprilliks üle Keskkonnaametile.

Ilmastikutingimused

Ulukite jäljed rajad loendustransectil tuleb registreerida 24 kuni 48 tundi pärast lumesadu, mis on katnud kõik ulukite jäljed. Lumikate peab olema selline, et ka väikseimate loendatavate ulukite jäljed näha jääksid ning oleksid loenduspäeval määratavad. Loenduse läbiviimisel tuleb silmas pidada, et vahetult enne loendust ei esineks ekstreemset pakast, tugevat lumesadu või tugevat tuult

Loendus

Vähemalt üks ööpäev pärast lumesadu viiakse ulukiruutudel läbi jäljeloendus, mille käigus registreeritakse kõik uued loendustranseptiga ristuvad jäljerajad ja loendamisele kuuluvate lindude vaatlused.

Ulukiruudu piires peab loendus olema läbi viidud sama päeva jooksul.

Jäljeloendusel kuuluvad loendaja varustusse järgmised töövahendid:

- a) loenduskaart (soovitavalt mõõkavas 1:20 000, formaat A4);
- b) loendusleht (formaat A4);
- c) kirjutusvahend. (Kirjutusvahend ei tohiks olla musta värvi süsiga.)

Loenduse käigus liigub loendaja kas jalgsi või suuskadel piki ulukiruudu külge kulgevat transekti. Avastades loendustranseptiga ristuvad jäljed, tuvastab loendaja esmalt liigi, seejärel tõmbab loendaja loendusankeedi transeptiga ristuvate jäljeradade arvu tähistavasse lahtrisse nii mitu püstkriipsu, kui mitu kõnealuse liigi jäljerada antud punktis transeptiga ristub. Järgnevalt märgib loendaja loendustransepti ja antud liigi jälgede ristumise asukohta võimalikult täpselt loenduskaardil kujutatud ulukiruudule ja lisab selle juurde liigi tähise, isendi(te) liikumise suunda tähistava noole ning jäljeradade arvu. Ristumise asukoht ulukiruudul peab olema kujutatud silmapaistvalt.

Loendamisele kuuluva linnuliigi registreerib loendaja olenemata linnu kaugusest transektist. Esmalt tuvastab loendaja linnu liigi, seejärel vaadeldud isendite arvu ja võimaluse korral ka soo ning kannab andmed loenduslehe vastavatesse lahtritesse. Seejärel kannab loendaja vaatluse asukohta kaardile ning lisab selle juurde liigi tähise ja antud punktis vaadeldud isendite arvu ja soo. Vaatluse asukohaks loetakse siinkohal loendaja asukohta loendustranseptil loendatava linnuliigi avastamise hetkel. Pärast loendusringkäigu lõppu teeb loendaja liikide lõikes kokkuvõtted. Loendaja summeerib iga liigi loendustranseptiga ristuvate jälgede/vaadeldud isendite arvu tähistavasse lahtrisse kantud püstkriipsud, saades tulemuseks arvu, mitu antud liigi jäljerada/isendit loendustranseptil kokku loendati. Saadud arvud kantakse ruutloenduse tulemuste aruande vastavatesse lahtritesse. **Ruutloenduse tulemuste aruandesse on märgitakse ka andmed lumesügavuse, loendusepäeva õhutemperatuuri ja viimase jälgitava lumesaju kohta.**

Loendamisel registreeritakse ainult need jäljerajad, mis tegelikult loendustranseptiga ristuvad. **Loendaja on kohustatud registreerima ja kaardile kandma kõik loendustranseptiga ristuvad ulukite jäljerajad isegi sellisel juhul, kui ta võib suure kindlusega järeldada, et mitu erinevat ristunud jäljerada kuuluvad samale isendile.** Kui tekib vähimigi kahtlus, et samal jäljerajal on üksteise jälgedes liikunud mitu isendit, peab loendaja jälgedele järgnema kuni tõepärane transeptiga ristunud jälgede arv on kindlaks tehtud. Seejärel jätkab loendaja loendust samast kohast, kus ta transeptilt lahkus. Mõne liigi esindajad võivad lühikese aja jooksul mööda samu jälgi liikudes tallata sisse laia raja, sellisel juhul peab loendaja ristunud jälgede tõepärase arvu kindlakstegemiseks oma intuitsioonile toetuma.